

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta asetukseksi muuttaa neuvoston asetusta (EU) 2022/1369 koordinoituista kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä (kaasun käytön vähentämisasetus)

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 20.3.2023 ehdotuksen neuvoston kaasun käytön vähentämisasetuksen (EU) 2022/1369 jatkamiseksi vuodelle (KOM (2023) 174 final).

Ehdotuksesta keskusteltiin Coreper I - kokouksissa 22.3.2023 ja 24.3.2023. Ehdotuksesta on tarkoitus saavuttaa poliittinen yhteisymmärrys energianeuvoston kokouksessa 28.3.2023 edeten muodolliseen hyväksymiseen kirjallisessa menettelyssä viimeistään 31.3.2023 mennessä. Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.4.2023 neuvoston päätöksellä. Koska asetusehdotus on annettu hätätila-artikla SEUT 122 nojalla, Euroopan parlamentti ei käsittele asiaa.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä ehdotetut muutokset kaasun käytön vähentämisasetukseen. Muutos koskee talvikaudeksi 2022-2023 annetun asetuksen jatkamista 12 kuukaudella.

Lisäksi ehdotetut vähäiset muutokset asetuksen raportointivelvoitteeseen ovat hyväksyttävissä.

Pääasiallinen sisältö

Komissio ehdottaa 20.3.2023 antamassaan asetusehdotuksessa (KOM (2023) 174 lopullinen) kaasun käytön vähentämisasetuksen voimaantulon ja soveltamisen jatkamista 12 kuukaudella 1.4.2023 -31.3.2024 asti. Komissio antoi alkuperäisen ehdotuksensa 20.7.2022 (KOM (2022)361/2 lopullinen) osana kaasun talvivarautumispakettia ja asetus oli tällöin voimassa vain puoli vuotta 31.3.2023 asti.

Komissio perustelee asetuksen voimassaolon jatkamisen tarpeen sillä, että kaasun toimitusvarmuustilanne on edelleen epävarma tulevalla talvikaudella. Vaikka EU:ssa kaasunkulutus on vähentynyt 19% ja kaasuvaramäärät ovat edelleen 61% täynnä, mikä on vuoden-aikaan nähden poikkeuksellisen paljon, voivat kylmät kelit, maailmanmarkkinatilanteen muuttuminen tai haasteet muussa energiantuotannossa muuttaa tilannetta nopeasti.

Komissio ehdottaa 15% vapaaehtoisen kaasunvähentämisvelvoitteen laskentaperusteen vertailukauteen (1.8.2017-31.3.2022) vähäistä muutosta, hätätilanteessa kaasun pakollisen vähentämisvelvoitteen jatkamista vuodella, raportoinnin kiristämistä tehtäväksi kuukausittain (alkuperäisessä asetuksessa kahden kuukauden välein) sekä komission tarkastelulausekkeen jatkamista myös 31.3.2024 asti.

Alkuperäisessä asetuksessa 15% vähentämisvelvoite perustuu energiasolidaarisuuden periaatteelle ja kaikilta jäsenvaltioilta vaaditaan samat vapaaehtoiset ja pakolliset kaasun vähentämistoimet olosuhteista riippumatta. Jäsenvaltion saavat vapaasti valita toimenpiteet, joita ne soveltavat kulutuksen vähentämiseksi. Komissio valvoo kulutuksen vähennyksiä tarkasti.

Alkuperäisen asetuksen mukaan kulutuksen vähentämistoimien on oltava markkinapohjaisia. Ne eivät saa vääristää kilpailua ja niiden on varmistettava suojattujen asiakkaiden katkeamaton kaasuntoimitus. Jäsenvaltion on kohdistettava toimet ensisijaisesti ei-suojattuihin asiakkaisiin, huomioitava toimien taloudelliset vaikutukset, rajoitustoimien pitkäaikaiset vaikutukset teollisuuslaitoksiin sekä muut negatiiviset vaikutukset.

Alkuperäisen asetuksen mukaan komissio voi julistaa unionin tason hälytystilan kaasun saannin keskeytysten tai poikkeuksellisen korkean kulutuksen johdosta. Tällöin jäsenvaltioiden vapaaehtoiset toimet katsotaan riittämättömiksi ja siirrytään pakollisiin kulutuksen vähentämist toimiin. Tällöin vapaaehtoisesta kulutuksen vähentämistavoitteesta tulee sitova. Kulutusta on vähennettävä vapaaehtoisen kriteeristön mukaisesti 15%.

Komissio voi ehdottaa neuvostolle asetuksen voimassaolon jatkamista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komissio ehdottaa neuvoston asetuksen oikeusperustaksi SEUT 122(1) artiklaa. Sen mukaan neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä taloudellisen tilanteen kannalta aiheellisista toimenpiteistä erityisesti, jos ilmenee suuria vaikeuksia tiettyjen tuotteiden saatavuudessa, ennen kaikkea energia-alalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta muiden perussopimuksissa määrättyjen menettelyjen soveltamista.

Neuvoston päätös tehdään määräenemmistöllä. Euroopan parlamentti ei osallistu SEUT 122 artiklan mukaiseen päätöksentekomenettelyyn.

Valtioneuvosto pitää ehdotettua oikeusperustaa asianmukaisena. Myös ehdotuksella muutettavaksi esitettävä neuvoston asetus (EU) 2022/1369 on annettu samalla oikeusperustalla.

Suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaate

Komissio katsoo, että ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen. Komissio katsoo, että kun otetaan huomioon kaasuntoimituskriisin ennennäkemätön luonne ja sen rajatylittävät vaikutukset sekä EU:n energian sisämarkkinoiden yhdentymisaste, unionin tason toimet ovat edelleen perusteltuja, koska jäsenvaltiot eivät yksin voi riittävällä ja koordinoitulla tavalla torjua hintojen noususta tai merkittävistä toimitushäiriöistä aiheutuvaa vakavien taloudellisten vaikeuksien riskiä. Ainoastaan jäsenvaltioiden keskinäiseen yhteisvastuuseen perustuvilla jatkuvilla EU:n toimilla voidaan varmistaa, että toimitushäiriöt eivät aiheuta pysyvää haittaa väestölle ja taloudelle.

Komissio katsoo, että ehdotus on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Komissio katsoo, että kun otetaan huomioon ennennäkemätön geopolittinen tilanne sekä väestöön ja EU:n talouteen kohdistuva merkittävä uhka, jatkuvien koordinoitujen toimien tarve on selvä. Ehdotuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tässä välineessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Jatkettavaksi ehdotettujen toimenpiteiden katsotaan olevan oikeasuhteisia, ja ne perustuvat mahdollisuuksien mukaan olemassa oleviin toimintamalleihin, kuten olemassa oleviin kriisitasoihin ja asetuksen (EU) 2017/1938 mukaisesti laadittuihin hätäsuunnitelmiin.

Valtioneuvosto katsoo, että komission perustelut toissijaisuusperiaatteen osalta ovat hyväksyttävät ja ehdotusta voidaan pitää suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteiden mukaisena.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Energia- ja EURATOM -jaosto 23.3.2023 (kirjallinen menettely)
EU-ministerivaliokunta 24.-27.3.2023 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

E 98/2022 vp
U 114/2022 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 22 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat elinkeinotoimintaa. Ehdotuksen katsotaan siten kuuluvan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaalla ei kuitenkaan ole maakaasuverkkoa tai LNG-terminaalia, joten asetusehdotuksella ei ole käytännön merkitystä Ahvenanmaan kannalta.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Suomi on vähentänyt kaasunkulutusta tarkastelujakson aikana peräti 58%, eniten koko EU:ssa. Tämä vähentäminen on tapahtunut markkinaehtoisesti kalliin kaasun väistyessä halvempien polttoaineiden tieltä. Tämä on ollut mahdollista Suomen kaasunkäyttöprofiilin vuoksi, jossa kaasua käyttää pääasiassa teollisuus sekä sähkön- ja lämmöntuotanto.

Asiakirjat

Komission ehdotus neuvoston asetukseksi COM (2023) 174 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Maria Kekki, TEM, 02950 47108
Erityisasiantuntija Elina Johansson, TEM, 029 504 7327

VAHVA-tunnus

EU/606/2023

Liitteet -

Viite -